

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

Priscianus

[Venedig], 15. Dez. 1481

[Liber nonus]

[urn:nbn:de:bsz:31-324175](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-324175)

tiam dicuntur personā. Possunt tamē etiam in prima inueniri psona
& secunda per poctarum προσωποποι: προσώπων: idest conforma/
tiones: uel responsa dei: & per apostrophas quasi ad ipsum Iouē prae/
sentem: & sunt quasi propria uerborum: quae ad solam Iouem perti/
nent. Reperiuntur tamen & alia uerba quae in usu deficiunt per Iouis
ut cedo sodes salue furis aue in fit & fore. Quauis in Iouē & furo apud
Varronem: & forem apud Terentium in ecyra. Nam si utrumuis ha/
rum mulierum nunq̄ tibi uis forem. Fore quoq; dicitur: ex quo cō/
fore compositum. Terentius in andria compositum protulit. Et id
spero confore.

De Numero.

Numerus accedit uerbis uterq; quomodo & omnibus casua
libus Singularis ut lego. Pluralis ut legimus. Necessē est
autem in omnibus declinabilibus utrunq; simul inueniri:
sicut supra dictum est numerum & personam: Sciendum
tamen q̄ quis & in nominibus & pronomibus & participiis inueni
antur uoces cōmunes singularis & pluralis numeri: ut poctae uiri flu/
ctus genitiui singulares: & nominatiui plurales sunt. similiter cedes
uerres dies: nominatiui tā singulares q̄ plurales. In uerbo quoq; nūq̄
hoc inuenitur apud Latinos: quā apud Graecos in multis: ut εἶπον tā
singulare primae personae quā plurale tertiae praeteriti imperfecti: sicut
in hoc εἶπαρον Τε εἶπῶσαν οἱ Τε φίλοι οὐνεχα ρού μοι.

De uerbo.

Lectionum aliae sunt uniformes idest indeclinabiles: ut ad/
uerbia coniunctiones praepositiones interiectiones. Aliae
d declinabiles ut nomina pronomina participia uerba. Ergo
earum aliae in principio mouentur ut pronomina transeun
do in personas mei tui sui. mihi tibi sibi me te se meus tuus suus mei
tui sui meo tuo suo: In genera uero in numeros: & in casus transeun
tia finem mouent sicut nomina. Pronomina quoq; quae discernunt
genera: ut ille illa illud ipse ipsa ipsum. Necnon etiam participia: qui/
bus omnia fere accidunt tam nominibus quā uerbis accidentia. Un/
de non solum in fine per genera & casus & numeros sed etiam in prin
cipio est quando mouentur per tempora: ut lauans lauturus fouens fo

turus mouens moturus. Verba autem & in principio & in fine & in medio mouentur: non tamen per singula tempora motus omnes necesse est pati: sicut ostēdetur. Oportet igitur de his rationem congruam exponere cur tamen a presenti sicut a nominatio declinationis exordium sumimus superius tractatum est quod scientes de ceteris dicemus. Præteritum imperfectum apud Latinos præcipium nunquam mouet sed finem ut amo amas amabam doceo doces docebam lego legis legebam facio faciebam munio muniebam. Et in prima quidem coniugatione a habet ante bam: Secunda enim persona in as desinēs abiecta s assumit bam: ut amo amas amabam meo meas mecabam. in aliis uero omnibus e productā: ut docebam legebam audiebam. In quarta tamen coniugatione est quādo antiqui transmutantes locum uocalium pro i & e ei diphthongum proferre solebant quā postea in i longam uerterunt: uti polibam pro poliebam munibam pro muniebam: In eo uero desinentibus uerbis quartæ coniugationis: nec possumus aliter proferre præteritum imperfectum: nisi i ante bam seruantes: ut co ibam: adeo adibam: uenio uenibam: uoco quibam. Nec mirum cum hæc ex secunda persona faciunt tam præteritum imperfectum quā futurum ad similitudinem primæ & secundæ coniugationis. Nam tertia & quarta coniugatio solet ex prima persona gignere tam præteritum imperfectum quam futurum: Præteritum imperfectum mutatione o in e & additione bam: ut lego legebam facio faciebam audio audiebam. Futurum mutatione o in am: ut lego legam facio faciam: audio audiam. Exceptis in eo desinentibus: quæ sicut supra diximus a secunda persona faciunt supradicta tempora. Præteritum perfectum tres habet motus in principio & in medio plerūque non tamen semper: in fine uero semper. In principio & in medio & in fine. cado cecidi cado cecidi. In medio & in fine: decerno decreui porrigo porrexi. In fine tantum pando pandi defendo defendi. Est etiam inuenire quædam uerba: in quibus mouetur principium: & finis medio integro manente: ut mordeo momordi: rondeo totondi. Plusquā perfectum eisdem motus habet quos & præteritum perfectum a quo nascitur. Futurum principium quidem seruat in omnibus etiam uerbis. Finem autem mouet: ut amo amas amabo: doceo doces docebo: eo is ibo: lego legis legam: audio audis audiam. Positio etiam actiuorum uel eliam neutrorum uerborum in o desinit & in prima quidem coniugatione pares etiam habet syllabas prima

& secunda persona. Prima enim persona mutat o in as & facit secundam : ut amo amas : meo meas : hio hias . In secunda uero coniugatione prima persona in eo definit : quas in es productam mutans facit secundam . Itaque necessario una syllaba minor est secunda : ut doceo doces : moneo mones . In tertia uero si ante o i habuerit abiecta o assumit s : & facit secundam . Itaque minuitur una syllaba : ut cupio cupis : facio facis sapio sapis . Alia uero quacunque littera anteposita o in is conuertens facit secundam : ut ucho uehis : ruo ruis : lego legis : gero geris . Excipiuntur fero uolo edo : quæ inæqualem habent declinationem : ut Iuppiter iouis : iter itineris : femur femoris : semen feminis . Sic etiam in uerbis : ut fero tuli : uolo uis uult : edo es est . de quibus congruum uidetur esse in presenti quæ possumus rationabiliter tractare fero per concisionem . id est per synchopam i litteræ secundam & tertiam facit personam : ut fero fers fert pro fero feris ferit : quod putodifferentiæ causa fieri : ne si feris diceremus putaretur ab eo esse quod est ferio feris cum nulla scripturæ sit differentia : quauis temporum syllabicorum esset . Hoc autem in multis dictionibus solet fieri : ut præter regulam habeant declinationes : uel accentus differentia causa : ut cõiugis pro coniungis ne uerbum putaretur esse . Et nostras ultima circumflexa quando est nominatiuus singularis ad differentiam pluralis accusatiui Pluralia supradicti uerbi in prima & tertia persona secundum rationem tertiæ coniugationis proferuntur : ut ferimus ferunt . In secunda autem per circuncisionem fertis pro feritis . In præterito quoque imperfecto & futuro regulam seruat tertiæ coniugationis ferebam feram feres feret . In omnibus quoque aliis modis seruat rationem eiusdem coniugationis : exceptis illis quæ solent a secunda persona nasci . In his enim seruat eiusdem personæ concisionem : ut fers fer ferte fertote ferrem ferre . Nam quæ a prima persona capiunt regulam rectam declinationem sequuntur : ut fero ferebam feram . A uolo quoque secundam personam per concisionem consonantis : & mutatione o in e : & adiectione is pro ei diphthongon proferebant antiquissimi uolo uelis pro uolo uolis : sed ei diphthongon in i longam postea conuertunt more boetico . Et possumus in hoc quoque dicere quod in fero feris uerbo quidem diximus causa differentia hoc esse factum . Nam si uolis diceretur & datiuus & ablatiuus pluralis existimari posset nominis : quod est uola : uel quod in græcis dictionibus plerunque latini gaudentes breuitate faciunt concisiones

ut in uocatiuis in ei desinentibus tam graecorum q̄ latinorum nomi-
num: palladi pro palladie: & terenti pro terentie. Similiter πολυθεν
κησ πολυξ Διδωμι do ē me. & i omnibus litterarū pro ἄλφα βῆτα
ab dicentes & in his anomalis uerbis: quæ sine dubio a graecis sum-
ptimus fero uolo edo. Sum quoque per abscisionem i finalis: & addi-
tionem η in principio loco aspirationis: sicut ἐξ sex επτῆ septē η μισυ
semis & mutatiōe e in u εἰαῖ sum ut Διδωμι do βούλομαι quoque for-
te breuitatis causa uolo fecerunt diphthongo mutata: ut βησ bos &
πησ pes. Tertia quoque persona per concisionem i profertur: ut uolt:
pro uoluit. In hac quoque o in u conuertentes uult dicimus: quanuis
rationabilius sit uolt dicere quo magis antiquissimi utuntur. in plu-
ralibus quidem prima persona pro i u habet penultimā: ut uolumus
pro uolimus. Secunda uero persona per concisionem i profertur ter-
tia personæ singulari addita is: sicut in aliis quoque solet uerbis: ut a-
mat amatis docet docetis legit leget is fert fertis est estis uolt uel uult
uoltis uel uultis. Tertia secundum formam supradictæ tertiæ coniu-
gationis a prima persona o in unt conuersa profertur: uolo uolunt.
Per cætera quoque tempora indicatiui hoc uerbum seruat regulā ter-
tiæ coniugationis: uolui uolebam uoleram uoles uolet. Imperatiuo
deficit. Nec mirum quippe corrupta secūda persona indicatiui ex qua
solet nasci secunda persona imperatiui. Tertia quoq; deficit quāuis i
hac coniugatione ex prima persona indicatiui solet fieri mutata o in
at: ut lego legat: dico dicat: fero ferat. Et poteramus ab eo quod ē uo-
lo dicere uolat. tamen ne dubitatio fieret significationum non est ab
auctoribus usitatum. Utimur ergo subiunctiuo pro hoc uelis uelit.
Aliam quoq; quidam rationem de hoc conati sunt reddere dicentes:
q; imperatiuus modus necessitatem significat. Voluntas autem libe-
ra debet esse. Itaq; hoc uerbum quod carere debet necessitate: caret i-
peratiuo. Ex hoc tamen compositum est imperatiuum in secunda p-
sona in i desinente noli. licet tamen & subiunctiuo: ut supra diximus
uti pro imperatiuo: idest uelis: fac uelis. In prima enim & tertia
persona plurali omnium uerborum imperatiuus præsens similis est
subiunctiuo: Optatiuus quoque eius uerbi tam etiam in præsen-
ti siue in præterito imperfecto quā in futuro similiter corrumpit re-
gulam: ut uelem & uelim. & præsentis quidem quod est & præ-
teritum imperfectum causa est corruptionis secunda persona indi-
catiui ex qua oritur. Futuri uero synonymia: idest anceps signi-

catio quæ fieri si uolam uolas uolat diceremus . Itaque pro uolam
 uelim auctoritas non irrationabiliter tradit dicere: & uolim tamen p
 uelim proferebant antiqui . **Cicero in secundo de natura deorum .**
Quo facilius id quod docere uolumus intelligi possit . **Alia uero om /**
nia quæ a prima persona supradictæ coniugationis solent nasci inte /
gram seruant declinationem: exceptis supradictis synonymiæ causa
Edo quoque per syncopam . id est per concisionem d litteræ facit secū
dam personam : & per syneresim e & i in ei diphthongon coacta & ei
diphthongo in e productam conuersa differentia causa . **Ne si eis dī**
ceretur aliud significare putaretur . **Edo es quod nō dubito cā differē**
tia esse factū . nā si edis diceretur dubitationē faceret in scriptura quo
modo deberemus pronunciare e productam an correptam . **Huic op**
ponitur : cur igitur in prima persona cum similis esset dubitatio hoc
non est factum . **Ad quod dicendum q̄ si d litteræ concisio facta esset**
multo maior fieret erratio . **Si enim eo diceretur p edo: nulla esset: nō**
dico scripturæ sed nec temporis differentia inter eo is & eo quod pro
edo poneretur . **Itaq; iure mansit integra prima persona .** **Tertia nero**
nascitur a secūda persona addita t: ut es est quod i hoc solo & i in uno
alio inuenitur: su m es est . **Et certum est id quoque fieri differētia cā**
ne si secundum proportionem aliorum uerborum secūda persona s
in t conuertente teria persona proferretur es et: ut doces docet . coniu /
ctio nō uerbum esse putaretur . **Non solum autem in omnibus æqua**
libus uerbis secūda persona s in t conuertit : & facit tertiam : sed fero
etiam fers fert facit: quod est inæquale . **Edo tamen in plurali numero**
seruat regulam tertiæ coniugationis : ut edimus editis edunt . **Simili**
ter in præterito imperfecto & futuro edebam edebas edam: & in omni
bus quæ solent in hac coniugatione a prima nasci persona: hoc est in
tertia persona imperatiui edat: & in futuro optatiui quod est subiun /
ctiui præsens : edam edas edat . **In omnibus uero quæ solent a secūda**
nasci p rsona corruptam inuenies regulam coniugationis: es tamen
producta quam a secūda acceperunt persona seruata ubique es este
esto estote essent esse . **Nec mireris si non ubiq; differentiam uel defe /**
ctionem faciat anceps significatio : Non solum enim in uerbis : sed
etiam in omnibus partibus aliis orationis est: quando faciunt differē
tiam uel accentum uel litterarū mutatione auctores : est quando nō
faciunt . **Ergo quia de præterito imperfecto loquentes anomalorum ra**
tio cogit pluribus uti per medium uerbis breuiter de illo repetamus :

ut ad cætera facili uia peruenire possumus. Præteritum imperfectum diximus a præsentis fieri. sic in prima quidem & in secunda coniugatione: & in quarta in eo desinente a secunda persona ablata s finali & addita bam: ut amo amas amabam: doceo doces docebam: is ibam. In tertiâ uero omnibus uerbis & quartâ in io desinentibus: prima persona mutat o in e productam: & assumpta bam facit præteritum imperfectum: ut lego legebam: facio faciebam: uenio ueniebam. Et in prima quidem coniugatione & tertiâ & quartâ in o desinentibus prima persona mutat o in e productam & assumpta bam: ut lego legebã: facio faciebam: uenio ueniebam. & in prima quidem coniugatione & tertiâ & quartâ in io desinente una syllaba uincitur prima præsentis persona: a præterito imperfecto: meo meabam: dico dicebam: munio muniebã. In secunda uero coniugatione & quartâ in eo desinente pares habet syllabas: ut doceo docebam: eo ibam. Nec misq; cum hæc minuunt secundam personam una syllaba: sicut supra dictum est doceo doces: eo is. Prima autem pares habet syllabas in utraq; persona: ut curro curras. Tertia uero in omnibus aliis absq; in io desinentibus: ut lego legis: ruo ruis: traho trahis. Sed quis in o desinentia solent minui in secunda persona tam tertiâ q̄ quartâ coniugationis: ut facio facis: aperio aperis. tamen nõ a secunda persona sed a prima faciunt præteritum imperfectum sicut docuimus.

De præterito pfecto generaliter omnium coniugationum.

Præteriti pfecti multiplices & uariæ sunt regulæ. Itaq; com-
modum putauimus primo quæ in eo generalia esse cõtem-
plati sumus disserere: Postea uero p singulas syllabas tracta-
re de eo. Omne igitur præteritum pfectum primam personam in i ter-
minat: ut amaui docui dixi comperi. Et assumpta sti facit secundam:
ut amauiſti docuiſti dixiſti comperiſti. T uero assumpta & correpta i
facit tertiam: ut amauiſt docuiſt dixiſt comperiſt. Mus quoq; primã plu-
ralem facit: ut amauiſmus docuiſmus dixiſmus comperiſmus i tantum
penultima correpta. Secunda pluralis a secunda singulari fit addita
s: ut amauiſtis docuiſtis dixiſtis comperiſtis. Tertia autem ex prima
singulari nascitur i finali conuerſa in e productam & addita runt
uel reamauerunt uel amauiſſe docuerunt uel doeuere dixerunt uel
dixere compererunt uel comperere. Et nascitur hoc quoque tem-
pus a præsentis sicut mox docebimus: & uel pares cum eo ha /

bet syllabas: ut iuuo iuui: munio muniui. uel minuitur una syllaba: ut facio feci: fugio fugi: uenio ueni. uel uincit una syllaba: ut oro ora / ui: curro cucurri. **S**i sint primæ coniugationis abundat præteritū una syllaba: ut accuso accusaui: domo domui: sto steti. exceptis paucis: ut iuuo iuui: lauo laui. **A**ntiqui tamen hoc quoq; secundum analogiam sæpe proferebant. **V**nde **Terentius in eunucho**: Dum hæc mecum re puto arcescitur interea lauatum uirgo. lauatum dixit a laui pro lau / tum uel latū. **I**n secundæ uero coniugationis uerbis & tertiæ in o desi nentibus & in omnibus quartæ nunquam crescit præteritū perfectū sed uel pares habet præsentis syllabas: uel minuitur. pares ut pareo pa rui habeo habui cupio cupiui munio muniui aperio aperui. **M**inuitur una syllaba: ut augeo auxi ardeo arsi uideo uidi facio feci cōperio com peri. **I**n aliis uero omnibus uerbis tertiæ cōiugationis modo pares ha bet modo una syllaba uincit nunq̄ autem minuitur. **P**ares ut ago egi frāgo fregi uinco uinci. **V**incit: ut credo credidi arcesso arcessiui occu lo ocului curro curri. **E**t notandum est i omnibus disyllabis: quibus interposita est consonans: q; si pares sint i præterito & in præsentis syl labæ: penultima uel natura uel positione producitur: siue sit i præsen ti longa siue non: ut iuuo iuui: rego rexi: frango fregi: scando scandi: ludo lusi. exceptis scindo scidi: bibo bibi: & findo fidi. **S**i enim pura sit penultima in plerisq; corripitua & in præterito: ut luo lui: nuo nui: spuo spui: suo sui: ruo rui: eo ii uel iui. **I**n paucis uero producitur: ut struo struxi: fluo fluxi: neo ncuui. **I**dem fit etiā cum a præsentibus tri / syllabis disyllaba fiunt præterita: ut sedeo sedi: uideo uidi: facio feci: capio cœpi: iaceo ieci: augeo auxi: ardeo arsi: foueo foui: faueo faui. **I**n crescentibus uero in quibus repetitio fit principii per præteritum pe nultimæ uel antepenultimæ principalis syllabæ præsentis tēpora ser uantur in præteriti penultima: ut cado cæcidi: curro cucurri: pco pe perci: pendo pependi: mordeo momordi: tondeo totōdi: spondeo spo pondi: fallo fefelli: pcedo pepedi: cado cecidi: cano cecini: pario peperii: posco poposci: tendo tetendi. **E**xciipiuntur pello pepuli: tango tetigi pango pepigi: pungo pupugi: disco didici: percello perculi: & tundo tutudi. **V**nde etiam **Horatius in secundo epistolarum**: Speratum meritis durā qui cōtudit idrā. **E**t in prima quidē cōiugatione præcipi / um immobile manet i suprascripto tēpore. exceptis quattuor uerbis: sto steti: do dedi: lauo laui: iuuo iuui. **I**lla enī duplicat cōsonantē: hæc uo calē in præsentis corripit: penultimā in præterito pfecto producunt:

quod in nullo alio supradictæ coniugationis accidit uerbo. In secun-
da uero & in tertia & in omni loco est ubi inuenimus moueri litteras
uel syllabas præsentis. Per singulas igitur tam uocales quam conso-
nantes per ordinem ostēdemus solitas fieri mutationes. **A** breuis mo-
do manet eadem: ut careo carui rapio rapui ualco ualui modo pro-
ducitur: ut fauco faui modo mutatur in e correptam: ut cado cecidi
tango tetigi. modo in e productam: ut ago egi facio feci iacio ieci frā-
go fregi producta uero non mutabitur rado rasi pareo parui: **E**t scien-
dum quod cum a breuis in e productam conuertitur: uel dissyllabū
est tam præsens quam præteritum ut ago egi frango fregi. uel a præ-
senti trissyllabo facit præteritum dissyllabum: ut facio feci. **I**n e uero
correpta ex contrario quando a præsentis dissyllabo præteritum fit tri-
syllabum: ut cado cecidi: tango tetigi. **E** correpta modo manet: ut
egego egui modo producit: ut lego legi sero seui sedeo sedi cerno cre-
ui uenio ueni. **M**odo mutatur in a productam: ut sterno strauim modo
in i correptam ut eo ii. modo in i productam: ut tero triui: modo in u
correptam ut doceo docui moneo monui. **P**roducta si fuerit i præsentis:
& in præterito quoque producit uel natura uel positione: ut cedo ces-
si: credo credidi. **I** correpta modo manet: ut niteo nitui. modo p̄duci-
tur: ut uideo uidi: cupio cupiui. modo in e conuertitur uel natura uel
positione longam: ut incipio incepti: aspicio aspexi. modo in u corre-
ptam: ut rapio rapui producta manet eadem: ut figo fixi: rideo risi: ni-
tor nisus: fido fesus. **O** correpta modo manet eadem ut doceo docui:
condo condidi. modo producit: ut moueo moui: fodio fodi. **O** pro-
ducta in quibusdam manet: ut oro orauim: dono donauim. in aliis corri-
pitur: ut pono posui: cogo coegi. **V** correpta manet eadē: ut ruo rui.
modo p̄ducitur natura uel positione: ut fugio fugi: struo struxi: fluo
fluxi. **P**roducta quoque manet modo mutatur: ut excudo excudi: con-
tundo contudi: luso lusi. **A**e diphthongus in quibusdam manet: ut
quæro quæsi: ledo læsi. **I**n aliis mutatur in i productam: ut cædo
cæcidi. **A**u manet eadē: ut augeo auxi: haurio hausi. **M**utatur in uno
anomalo abs: ut aufero abstuli. **B** manet bibo bibi habeo habui: muta-
tur in ps uel duas s scribo scripsi nubo nupsi iubeo iussi. **Q**uæritur ta-
men de scripsi & nupsi cur non per b sed per p scribantur: & est causa
quod in principio syllabæ b ante s uel ante t inueniri non potest: ut
ipse aptus: **N**am absonus & abstinentis & similia non in eadem sylla-
ba habent coniunctas b & s: & b & t cum præpositio separatim est

accipienda syllaba. Igitur participia quoque supradictorum uerborum
rationabiliter per p & t scribuntur: scriptus nuptus & nomina ex his
deriuata scriptor nuptia. **C** modo manet: ut doceo docui facio feci:
modo duplicatur: ut cano cecini cado cecidi: cado cecidi modo tran/
sit in s ut mulceo mulsi farcio farfi. **M**odo in x ut duco duxi fancio fā/
xi. **D** manet eadem ut candeo candui defendo defendi. duplicatur p/
do perdididi credo credidi. transit in s laedo laesi uel in duas s cedo celsi
F manet ferueo ferui frango fregi modo duplicatur fallo fefelli. **G** ser/
uatur eadem ut egeo egui lego legi. mutatur in s ut algeo alsi tegeo
terfi mergo merfi: uel in x ut frigeo frixi augeo auxi pingo pinxi min
go minxi tingo tinxi subtrahitur gigno genui. **H** est ubi manet inte/
gra ut habeo habui. est ubi mutatur in x ut traho traxi ueho uexi. **L**
manet per se ut oleo olui alo alui oculo ocului uel mutatur in s ut
uello uulsi: uel subtrahitur: ut percello perculi pello pepuli. **M** manet
ut timeo timui emo emi. **A**ssumit ps ut demo dempsi como compsi
promo prompsi. **G**eminatur ut mordeo momordi. **S**ubtrahitur rum
po rupi: **N** seruat eadem ut moneo monui assumit s ut maneo mā
fi. mutatur in s ut pono posui uel in ps ut tenno tempsti: uel in u loco
consonantis ut sterno strau decerno decreui. subtrahitur ut linquo
liqui uinco uici: **P** manet ut sapio sapui: rapio rapui pareo parui. peto
petiui repetitur ut pello pepuli parco peperci pendeo pependi. **A**ssum
psit s: ut repo repsi scalpo scalpsi duplicatur ut reperio repperi. **Q** ma/
net eadem ut quaro quarsui queo quui. transit in s ut torqueo torsi.
R manet ut curro cucurri tereo terui. transit i s: ut quaro quarsui uro
ussi haurio hausi uel in u consonantis loco: ut tero triui. **S** manet: ut
cenfeo censui arcesso arcessiui. **T** manet ut uerto uerti transit in s ut
mitto misi concutio concussi. **X** manet ut texo texui nexo nexui **S**ūt
igitur formae generales praeteriti perfecti octo. **I**n ui syllaba. in ii in ui
diuisas in si in xi & in i antecedente consonante: quae in praesenti tem
pore ante o uel eo: uel io inuenitur. **E**t quae in principio geminat con/
sonantem: & quae in fine. **E**t in ui quattuor quidem coniugationum
sunt uerba: quae terminant praeteritum: ut amo amas amaui fleo fles
fleui cupio cupis cupiui munio munis muniui. **I**n ii uero tertiae &
quarta: quae in ui desinentia intercepta u consonante corripunt i pe/
nultimam ut cupiui cupii arcessiui arcessiui siui siui muniui muniui audi/
ui audii. **I**n ui diuisas omnium coniugationum uerba inueniuntur
terminantia. **P**rimae tono tonas tonui seco secas secavi. **S**ecundae teneo

f

renes tenui habeo habes habui. **T**ertiae annuo annuis annui pono po
 nis posui alo alis alui. **Q**uartae profilio profilis profilui aperio aperis
 aperui. **I**n si & secunda & tertia & quarta **S**ecunda rideo risi suadeo
 suasi. **T**ertia ludo lusi cedo cessi scalpo scalpsi. **Q**uartae ut raucio rau
 si haurio hausi farcio farfi: **I**n xi similiter secunda & tertia & quarta
Secundae augeo auxi frigeo frixi mulgeo mulxi. **T**ertiae ut duco duxi
 pingo pinxi coquo coxi uiuo uixi. **Q**uartae ut uineo uinxi sancio san
 xi. **I** habent post consonantem positam ante o uel eo uel io praesentis
 temporis & in prima ut iuuo iuui lauo laui & in secunda ut prandeo
 prandi sedeo sedi uideo uidi foueo foui: & in tertia quidem ut bibo bi
 bi lego legi defendo defendi fugio fugi fodio fodi: & in quarta reperio
 reperi comperio comperi. **G**eminant consonantem in prima quidem
 coniugatione duo monosyllaba do dedi sto steti. **I**n secunda princi
 pales modo geminant syllabas: mordeo momordi tondeo totondi.
In tertia alia principales alia finales. **P**incipales quidem ut disco di
 dici cano cecini pello pepuli. **F**inales uero ut credo credidi uendo uen
 di di. **F**ormis igitur generalibus cognitis praeteriti: nunc necessarium
 esse existimo de penultimis uniuscuiusque formulae syllabis generali
 ter tractare: non minus. n. haec quoque ad omnem rationem declinatio
 nis tam praeteriti perfecti quam plusquam perfecti: necnon & participiorum
 eiusdem temporis necessariae sunt. **I**n ui terminantium omnis penul
 tima longa est uel natura uel positione: & uel in praesenti quoque habet
 u loco consonantis ut iuuo iuui lauo laui moueo moui uoluo uolui
 soluo solui. **V**el a secunda persona nascuntur abiecta s: & assumpta
 ui ut amo amas amaui oro oras orauit fles fleui complexi compleui cu
 pis cupiui audis audiui. **V**el pro n uel pro r uel pro sc quae in praesenti
 tempore inueniuntur ante o: u habent loco consonantis principalem
 extremae syllabae in praeterito perfecto ut sino siui decerno decreui te
 ro triui quiesco quieui pasco pauit. **E**t primae quidem coniugationis &
 tertiae uerba in ui syllaba facientia praeteritum perfectum: quae a pri
 ma persona nascuntur pares habent tam in praesenti quam in praeterito p
 perfecto syllabas: iuuo iuui lauo laui sterno strauit sino siui tero triui ascis
 co ascui: excepto quareo quarsiui pono posui antiq; quod nunc dici
 mus posui. **Q**uae uero a secunda persona nascuntur superant eandem
 secundam personam una syllaba: ut accusas accusaui deles deleui cu
 pis cupiui munis muniui. **S**ecundae uero quae u loco consonantis
 ante o habent productam antepenultimam: quae in praesenti corripit

& eo conuertentia in i una syllaba minuuntur in præterito perfecto: ut caueo caui. moueo moui. pauco paui. foueo foui. In ui diuisas præteritum perfectum exire in omni coniugatione inuenitur: & si uocalis sit penultima ante o in præsentis syllabas pares habet ei præteritum. Inueniuntur autem eiusmodi uerba in secunda uel tertia uel quarta coniugatione: ut doceo docui: moneo monui: rapio rapui: abnuo abnuui: aperio aperui: cooperio cooperui. Sin autem consonans sit ante o in præsentis: præteritum una syllaba abundat: quod in prima coniugatione in omnibus in ui diuisas terminantibus præteritum inuenies: ut domo domui: ucto uetui: sono sonui: seco secui. In tertia uero coniugatione hoc idem obseruatur in his omnibus quæ non habent uocalem ante o: ut oculo ocului: tremo tremui: pono posui succino succinui: quod in secunda & quarta coniugatione non potest inueniri: cum hæc i illa e semper habeant ante o finalem. Et attendendū q̄ penultimæ præsentis tempora seruantur in huiuscemodi præterito siue pares habeant syllabas siue abundant: ut domo domui: ucto uetui: tremo tremui: uolo uolui: pareo parui: candeo candui: habeo habui: aperio aperui: excepto uno: pono posui: quod cum in præsentis producit penultimam po: in præterito eandem antepenultimam factam corripuit. Nec mirum cum solum hoc n in o desinens: & n in s mutauit in præterito: & in ui diuisas terminauit. Et sicut supra diximus: ueteres in ui quoq; syllabam protulerunt. Omnis autem penultima formæ supradictæ: hoc est in ui diuisas desinentium corripitur. **R**aro enim in latinis dictionibus uocalem penultimam ante alteram uocalem productam inuenies: Ideo autem raro diximus: quia in his uerbo auctores producant: ut Virgilius in bucolicis. Omnia uel medium fiant mare uiuite sylua. In ius enim terminant's genitiui penultima anceps est. In græcis autem dictionibus sæpe hoc inuenitur: ut menalus spondeus dia. In si terminantium præteritum perfectum penultimæ uel natura uel positione producant. Natura ut rideo risi ludolusi: haurio hauri: raucio rauri. Positione uel geminata s: ut cedo cessi: gero gessi: premo pressi: uro ulsi: percutio percussi. uel n uel l uel r uel p ante si positus: ut algeo alsi: maneo mansi: ardeo arsi: tergeo terti: repo repsi: scalpo scalpsi: & secunda quidem uel quarta minuunt unam syllabam in præterito: ut rideo risi: suadeo suasi: urgeo ursi: ardeo arsi: farcio farsu: raucio rauri: sartio sarsi. **T**ertia uero pares habent

syllabas tam in presenti quam in praterito : nisi uocalem habeant ante o ut ludo lusi:mitto milti:rado rasi rodo rosi: **S**i enim habeat uocalē minuūt ea quoq; unā syllabam: ut concutio concussi excutio excussi. **S**ecunda enim quoq; & quarta ideo minuunt: quia uocales habent ante o. **I**n xi terminantia prateritum perfectum secundae & tertiae & quartae coniugationis inueniuntur: **E**t tunc tamē natura quoq; producunt penultimam quando sit e penultima : ut rego rexi : tego texi illicio illexi. **I**n aliis enim positione sunt longae tantum: ut traho traxi : uinco uinxī:duco duxi quod ostenditur esse correptum ex nomine: quod ab eo deriuatur: & corripitur dux ducis sicut rexi produci approbatur ex nomine : quod ab eo nascitur rex regis. **Q**uaritur an luceo luxi debeat natura producta accipi. cum lux producitur. **I**n quo etiam illud quaritur si nomen a uerbo an magis ex nomine uerbum natum sit: quod esse mihi uerius uidetur quomodo ab igne igneo & ignesco & a flamma flammo flammaesco. **Q**uae presentis temporis consonantes seruantia ante o uel eo uel io positas easdem ante i finalem habent in praterito penultimas uel natura uel positione productas habent siue sint in presentī correptae siue productae: ut iuuu iuui : lauo laui: uideo uidi: sedeo sedi : faueo faui: lego legi: defendo defendi: fodio fodi: fugio fugi: uenio ueni. **E**xciipiuntur quae in presentī penultimam i habent correptam eamq; seruant in praterito quoq; penultimam. **E**a enim non producuntur in praterito perfecto per hanc formam: & si in presentī positione sit longa: ut bibo bibi : findo fidi : scindo scidi. **E**t sciendum q; in his quoq; in eo uel in io desinentia uerba una syllaba minuuntur in praterito: ut sedeo sedi : foueo foui: moueo moui: paueo pauī : prandeo prandi : uenio ueni : reperio reperi: quod notandum est q; antepenultimam: non penultimam produxit positione. **A**lia uero pares habent syllabas cum presentī: ut iuuu iuui: lego legi: frango fregi: defendo defendi: ago egi. **R**eperunt consonantes primae quidem coniugationis duo monosyllaba do dedi : sto steti : & ex his composita reddo reddidi: resto restiti: habent etiam penultimas breues. **S**ecundae uero in principio repetunt quaedam & habent penultimas positione longas: ut tondeo totōdi mordco momordi: spondeo sponōdi: pendeo ppendi. **T**ertiae autem quaedam in principio repetunt : quaedam in fine. **I**n principio repetentia si in presentī penultimam breuem habuerint. in praterito quoq; corripit

eam .ut cado cecidi cano cecini pario peperi. Sin longa sit in praesenti penultima naturaliter in praeterito producitur : ut cedo cecidi ; pedo pependi. Positione si sit in praesenti penultima longa est quando ieruat in praeterito: est quando abiecta consonante corripitur. seruat in his: polco popolci: parco peperci: fallo fefelli: tendo tetendi: pendo pependi: curro cucurri: abiecta consonante corripitur. in his: disco didici: pello pepuli: tango tetigi: pango pepigi: pungo pupugi: tundo tutudi. Et attendendum q̄ omnia ea quae geminant principalem syllabam seruant: non solum consonantem: uerum etiam uocalem primae syllabae praesentis temporis: tam in prima q̄ in secunda syllaba: nisi a sit: ea enim in e conuertitur: ut polco popolci: tendo tetendi pendo pependi: curro cucurri: disco didici: pungo pupugi excipitur pello pepuli: A uero in e mutatur. fallo fefelli parco peperci: tango tetigi: cano cecini: cado cecidi: pario peperci. & uide q̄ si penultima longa sit ea quoq̄ seruat: ut parco peperci fallo fefelli. Sin breuis conuertitur in i: ut tango tetigi pepigi: cecini cecidi: In hac enim coniugatione idest tertia in fine etiam fit repetitio eiusdem syllabae ubiq̄ correpta penultima: uendo uendidi: credo credidi: reddo reddidi. Et sciendū q̄ una syllaba abundat praeteritum: in quo fit repetitio principalis uel finalis: tam in prima q̄ in tertia coniugatione: nisi sit ante o: ut do dedi. sto steti: resto restiti: curro cucurri parco peperci: cano cecini: cado cecidi: pario uero quia i habuit ante o: pares habuit syllabas tam in praesenti q̄ in praeterito: pario peperci. Quoniam igitur de generalibus praeteriti perfecti temporis uerborum formis collectiui docuimus nunc separatim per singulas coniugationes de uariis eiusdem temporis speciebus .cuius difficillima est tractatio omnium quaestionum uerbi differere conemur.

De praeterito primae coniugationis.

Primae coniugationis uerba a secunda persona indicatiui modi: quae in as desinit tam in actiua quam in neutrali significatione abiecta s: & addita ui faciunt praeteritum perfectum: ut amo amas amaui: oro oras oraui: accuso accusas accusaui: meo meas meauui: hio hias hiaui: flo flas flauui: no nas nauui.

Excipiuntur haec quae in ui diuisas faciunt praeteritum: subtracta as: ut domo domas domui: crepo crepas crepui: frico fricas fricui: mico

ut in pto oi suscipit b. in uendo.

Non sic formae ter quae sequuntur.
Cre. do. mi. ui. no. pl. co. fri. so. ne.
ue. se. la. ui. to.
Nam ubi sub ep̄o domo dicitur
Iiii frico q̄ mico q̄.

micās micui: seco secas secui: sono sonas sonui: tono tonas tonui:
ucto uetas uetui: plico plicas plicui: uel plicauī: quod maxime ex con-
positis dignoscitur. Nam cum præpositione magis per uī diuisas Cū
nomine uero compositum per aui terminat præteritum perfectum:
ut implico implicui: applico applicui: explico explicui: displico displicui:
replico replicui: complico complicui: duplico uero duplicauī: tri-
plico triplicauī: multiplico multiplicauī. Inuenitur tamen etiam cum
præpositione in aui faciens præteritum: sed in raro usu. **Pacuius:**
Quæ te applicauisti tam crumnis obruta. **Cicero in rhetoricorum**
secundo. **Quod in itinere tam familiariter se applicauerit.** **Varro**
de poetis libro secundo. **Deinde ad siculos se applicauit cubo quoq;**
cubui facit: a quo composita tam primæ quam tertiæ coniugationis
inueniuntur: idem tamen habent perfectum: incubo incubas incubui
Nexo quoq; nexas uel nexis: ut probo placet nexui. **Virgilius in qui-**
to. **Nexantem nodis:** seq; in sua membra plicantem: secundum pri-
mam protulit coniugationem. **Liuius tamen in odyssæa.** **Nexebāt**
multa interfluxu nodorum dubio. **Accius in deiphobo.** **Nos conti-**
nua ferum crispimus omnibus manicas neximus. **Necto tamen est**
eius primitiuum. Nam quomodo a participio amplexus: quod ex
uero nascitur amplector sit uerbum frequentatiuum amplexor am-
plexaris. Sic a nexus participio: quod nascitur a uerbo nexō fit fre-
quentatiuum nexō nexas. Vnde manifestum est quod rationabili-
us hoc secundum primam coniugationem protulit **Virgilius.** **A ne-**
cto tamen similiter nexui protulerunt pleriq; **Quidam tamen etiam**
nexi necto nexi dicentes. & **flecto flexi & flexus.** **Virgilius in quin-**
to aneidos & paribus palmas amborum innexuit armis. **Lucilius i-**
quinto. **Hic solus uigilauit opinor & cum id mihi facere uisus est tū-**
retia nexit. **Supradictis addunt quidam neco necaui uel necui:** sicut
& **Probus & Carisius & Diomedes.** **Ideo q; participium præte-**
riti passiuum necatus a necaui: & nectus a necui facit. **Horatius in**
primo epi. **Spem mentita seges: bos est enectus arando.** **Liuius ab**
urbe condita. xxi. **Fame frigore illuuiē squallore enecti.** **Cicero in**
tuscula. ii. **Enectus siti tantalus.** **Sed proprie necatus ferro: nectus**
uero alia uī peremptus dicitur. **Ennius.** **Hos pestis necuit: pars oc-**
cidit illa duellis. **Excipiuntur præterea hæc quattuor. do dedi. sto**
steti iuuo iuui: lauo laui: quod antique tertiæ quoq; coniugationis
profertur: lauo lauis lauit **Plautus in pseudulo.** **Gestas tabellas eas**

lachrymis lauit. Virgilius in decimo. Lauit improba teter. Ora
cruor. Idem in secūdo aeneidos. Fluuidum lauit inde cruorem. A do
 quoq; composita & a monosyllabis prapositionibus tertiae sunt con
 iugationis: ut addo addis: reddo reddis: trado tradis: prodo prodis.
Nam circundo circundas facit: quia circum & dissyllabum & magis
 aduerbium est. Et hoc solum uerbum primae coniugationis a penulti
 mam in praesenti & in praeterito imperfecto & in futuro & in finito &
 participio praeteriti & futuri corripit. damus daris deris dabam datur
 dabo dare daturus datus. Et quae ex hoc solent fieri: ut dabam dabi/
 mini. Da enim ubiq; ante finem corripitur in hoc uerbo simplici: ut
 daturus datum datu dator. ut Virgilius in primo aeneidos Vix e con
 spectu siculae telluris in altum Vela dabant. Idem in eodem. Adsit
 laetitiae bacchus dator: & bona Iuno. In eodē. O passi grauiora: dabit
 deus his quoq; finem. Idem in eodem. Si datur Italiam sociis & rege
 recepto. Idem in sexto. Cui datus herebam custos: cursusq; regebam
Idem in tertio. E pater Anchises dare fatis uela uidebat. Persius. Qui
 damus id superis de magna quod dare lance Non possit magni mel/
 salae lippa ppago: Asto quoq; cōposita seruat duplicationē praeteriti
 ut resto restiti cōsto cōstiti prosto pstiti. Quidi. tamē absti p absti
 ptulit in. xi. metha. Alcione lachrymis: & quae pars admonet absti.
Abstisto enī & absto abstiti facit. Supinū uel pticipiale in um desinēs
 oīa primae cōiugationis uerba quae in aui praeteritū termināt. ui in tū
 cōuertētia faciūt ut amaui amatū orauī oratū flauī flatū. quae uero in
 ui diuisas desinunt si e ante o habuerint mutant ui in tum: ut frico fri/
 cui frictum. Vnde Iuuenalis in secundo. Si prurit frictus ocelli angu/
 lus. similiter seco secui sectum. sic ergo necui facit nectum. Qui. in. iiii
 meth. Nec tu iam poteras enectū pondere terrae: tolle nympha caput
 mico quoq; micui micū debet facere Sed dubitationis causa quia mī
 go quoq; micū facit in usu nō inuenit quis ab eo uerbū cōpositū di/
 mico dimicauī facit & dimicatum Liui. i xxxiii. Iuxta quoq; acie &
 collatis signis dimicatū. quidā auctores usi sunt rōnabiliter dimicauī
 q̄q̄ emico emicui faciat. Luca. i prio. Qualiter expressū uētis p nubila
 fulmē emicuit. Plico quoq; ēt plicatū & plicitū facit quia & plicauī &
 plicui. Ex eo igit cōposita penultimā a uel i hēnt i supinis: duplicauī du
 plicatū explicauī explicatū iplicui uel iplicauī qd̄ in raro usu ē iplicitū
 uel iplicatū. Vnde Lu. i. iiii. Implicitas magno caesar torpore cohortes
Ci. uero i pifone. Quid auariciae q̄ criminibus ifinitis iplicata summa
 f iiii.

nūc explicē. **Idē in eodē.** Familiaritate iplicatus. **Sal. in. iiii. histo.** Im-
plicatæ rates ministeria phibebāt. **Alia uero i ui diuisas præteritū defi-**
nētia: ui i tū cōuertūt i lupino penultima correpta: domui domitū: cu-
bui cubitū tonui tonitū sonui sonitū. **Hor. tamē i epo.** Intonata ptulit
secūdū analogiā p itonita. **Nō me lucrina iuuerit cōcilia magisue rū-**
bus aut scauri si quos eois itōata fluctibus hyems ad hoc uertit mare
uetui uetitū crepui crepitū accubui accubitū. **Sta. i. i. achi.** quē quisq;
sacrarat accubitu gēioq; locū. **Hæc tamē ipsa & secūdū tertiā uetustif-**
simi ptulisse iueniunt cōiugationē ut. **En. in. xi.** An tūc clipei resonāt
& ferri stridet acumen. **Idem in. xiii.** Littora lata sonūt: **Accius i clytē**
nestra: Sed ualde resonūt regiæ domus. **Luc.** Incaligare oculos sonere
aures regiæ **Steti uero statum lupinum penultima producta debet fa-**
cere. **Vnde Lu. in. ii.** Cōstatura fides superū. cū datū & datus sicut su-
pius ostēdimus corripiat penultimā. **Est tamē in hoc quoq; notandū**
q; noīa ab eo deriuata a penultimā corripiūt: & antepenultimā: ut sta-
tus stata statū stabilis. **Luca. in. x.** Quorū stata tēpora flatus. **Idē i y.**
Quā nō e stabili tremulo: sed culmina cuncta Despiceret. Cōposita
ab eo uarie uetustissimi ptulerūt alio altitum & altatū præsto præsti-
tū & præstatū. **Aemilius porcina in oratiōe.** **Vti lex æmilia abrogetur**
tēpore altiturū atq; periturū: me esse. **Bru. in. epi.** Occiso **Caio Casare**
postq; mare transierat præstatū: est. **V quoq; longa æte tū unū habet**
iutum & ab eo cōpositū ut adiutū. **Au quoq; lautū quīs uetustissimi**
etiā lauātū solebāt dicere. **Vnde Terē. i cunu.** Abcūt lauātū p̄strepūt
p̄ lautum. **Et Ouidius in quarto fastorum.** **Silvia uestalis: quid enim**
uetat inde moueri. **Sacra lauaturas mane petebat aquas.** **Potum**
quoq; pro potatū. **Virgi. in. buc.** Et potū potas age tityre: & interagē-
dum. **Terē. autem in phor. p̄fecte ptulit.** **Nam apud me potaturus ē**
Virgi. in bu. **Huc ipsi potū uenient p̄ prata iuueci.** **Idē i geor.** **Quoq;**
modo potis gauderēt in tibia fibris. **Luca. i. v.** **Strymona sic gelidum**
bruma pellēte relinquūt. **Poture te uille grues.** **Sciēdū tamē q; in um-**
desinēs supinū accepto uerbo infinito: quod est ire: facit infinitū futuri
ut oratū ire domitū ire lautum ire uel lauātū ire. **Frequēter tamē anti-**
quissimi neutro futuri addebāt esse. & ifinitū futuri significabāt ut ora-
tū esse p̄ oratū ire dicētes & factū: esse p̄ factū ire. **Ca. in. v. origi.** **Illi**
polliciti se se factū: oīa p̄ eclipsim eē: p̄ factū ire: qd̄ græci dicūt τῶν
δεῖν. quod ē ifinitū futuri. **Luci. in. xvii. ad penolopeam cōuersus ait:**
Nuptū: te nupta negas: q; uiuere Vlyxem speras: i hoc quoq; subau

diendū ē esse. i. nuptus; eē p nuptū ire: $\gamma\alpha\mu\eta\theta\eta\delta\epsilon\sigma\alpha\iota$ Sylla. xxi. rex
 suas; ad sūmā pnciē rēpublicā puētūrā esse p puentū ire $\xi\lambda\epsilon\upsilon\sigma\epsilon\sigma\alpha\iota$.

De praterito pfecto secunda coniugationis.

Secunda cōiugatio in eo desinit: & ea terminatio propria est
 secūda cōiugatiōis: exceptis paucis priā cōiugationis meo
 meas beo beas laqueo laqueas nauseo nauseas enucleo enu
 cleas creō creas screeo screeas calceo calceas qđ alii calcio calcias & quar
 ta duobus eo is. & qđ quis; & quā ex his cōponunt: ut adeo reddeo
 pereō ueneo nequeo i antecedēte unū inuenitur: cieo cies hoc ē uoco.
 Vnde **Vir. in. i.** Bella cient primaq; uetant cōsistere terra. **Idem in. vi.**
 Aere ciere uiros: martēq; accendere cātu. Inuenitur tamen idem etiā
 i o desinēs quarta cōiugationis Vnde **Statius i. iiii. theba.** Suus exciit
 in arma Antiqua tirynta deus. **Luca. in. ii.** Nunc urbes excite feras:
 date gentibus arma. **Lucre. Auar. cimus ad ortus.** **Liuius in. xviii.** ad
 uersus interfectores. **C.** Cæsaris ultoris manum comparans concibat
 Prateritum eius tam in secūda q̄ in quarta desinit cii uel ciui. **Luca.**
in. vii. Quātas in prelia nunq̄ Cōciure manus. **Virg. in. v.** Famaq;
 finitimos: & clari nomē acesat excierat. **Observandū autē i omnibus**
est qđ si minuat præsētis syllabas prateritū necessario penultimā pro
ducit siue correpta siue pducta sit i præsenti nisi syncopā patiatur ut
cieo ciui & per syncopā cii rideo risi faueo faui augeo auxi moueo mo
ui sedeo sedi facio feci fugio fugi fodio fodi uenio ueni. Ergo liqueo li
qui & lāgueo lāgui pares habent in praterito & in præsenti syllabas.
Corripiunt enim penultimas prateriti idq; usus cōprobat. Quidius
in sexto methamo. Imposito tratri moribunda relanguit ore. **Idem in**
tertio Nectare corpus deliquit Idem in. vi. Deliquit: stagnumq; suo
 de nomine fecit. **V** loco consonantis ante eo habentia eo in i conuersa
 faciunt prateritum: & pducunt penultimam necessario secundū prae
 monstratam regulam: ut moueo moui faueo faui caueo caui pauco
 pau uoueo uoui: Inueniuntur tamen auctores: qui quomodo in prae
 terito primae coniugationis in ui syllabam terminante faciunt in se
 cunda tam in singulari quam in plurali. in tertia plurali in runt de
 sinente persona penultimae syncopam syllabae: sic etiam in secunda
 cōiugatione quando prateritum i ui desinit. **Virgilius i quarto aene.**
Hircanæque admorunt ubera tigres. pro admouerunt. Horatius
in primo sermonum. Hunc hominem uelles si tradere dispercam: ni
summosse omnes: pro sum mouisses Conniueo quod etiam conni /

uo secundum tertiam protulerunt ueteres praeteritum tam in ui quā
in xi habuit. **Nummius Crassus** in .xxiii. iliado. **Nā** conuiui oculos
egodeide sopore. **Turpilius** i paraterusa. **Dū** ego cōnixi sonno hic si/
bi p̄spexit uigilās uirginē. **Ferueo** quoq; etiā & feruo iuenit: ab utroq;
tamē praeteritū ferui dicit. **Terentius** in adelp. **Sperabā** iā deseruisse ado/
lescētiā. **Nec** solū ea diuersarū cōiugationū iueniūtur uerba: sed multa
praeterita ut strideo strides & strido stridis & fulgeo fulges & fulgo ful
gis dēleo dēses & dēlo dēlas & oleo oles & olo olis. caluus conuiere
infinitum secundum tertiam cōiugationem correpta penultima pro/
tulit. **Cum** grauis ingenti conuiere pupula sono **Perseus** uero secun
dā protulit. **Veh** nisi conuires oleum artocre absque popello largior
A feruo. **Virgilius** in primo. **Feruet** opus redolentq; thymo fragran/
tia mella: a feruo. **Idem** in octauo. **Feruere** leucatem auroque efful/
gere fluctus. **Lucius** nunc feruit ad hamum. **Terentius** in adelphis:
Cum maxime feruet tam placidum quasi ouem reddo: unde feruesco
dicitur tamen etiam per b ferbeo: ex quo ferbui. **Horatius** in primo
sermonum. **Vellatumque** stola mea cum conferbuit ira: unde & fer/
besco. **A strideo**. **Lucanus** in quarto. **Auribus** incertum feralis strideat
umbra **A strido**. **Virgilius** in octauo. **Striduntque** cauernis: stricturā
chalybum & fornacibus ignis anhelat. **A fulgeo**. **Virgilius** in quinto
Ipsique in pupibus auro ductores longe effulgent. **A fulgo**. **Idem** in
octauo auroque effulgere fluctus. **A denso**. **Ennius** in octauo ānaliū.
Densantur campis horrentia tela uirorum. **A denseo**. **Virgilius** in de
cimo. **Addensent** acies .ab oleo. **Terentius** in adelphis. **Olet** unguen
ta de meo. ab olo. **Plautus** infinitiui uerbi syllabam corripuit in muste
laria. **Non** omnes possunt olere unguenta exotica. **Supinum** a prate
ritofit mutata ui in tum: ut ciui citum moui motum foui fotum. **Nec**
solum in secundā coniugationis uerbis in ui praeteritum facientibus
sed etiam in aliis est obseruandū: ut amaui amatū accusaui accusatū
adiuui adiutum cupiui cupitum arcessiui arcessitum. **Excipiuntur** la
ui lautum caui cautum faui fautum quā differentia causa p̄ a longa
au diphthongum habuerunt propter latum eatum fatum quā alias
habent significationes. **Et** sciendum quod in omnibus huiuscemodi
supinis penultima producitur exceptis fatum a fero seui: quod etiam
ferui habuit in usu antiquo unde fertum & sino siui situm. **Et** a po/
no posui uel posui secundum antiquos positū: litū itū quitū notāda
sunt. **Virgilius** in .iiii. georgicorum: **Et** paribus lita corpora guttis. In

deo exentia longa uocali naturaliter antecedente uel ar syllaba deo
 in si conuersa faciunt prateritum ut suadeo suasi rideo risi ardeco arsi
E uero uel i breuibus ate deo positus producant easdem uocales: & eo
 in i mutantia faciunt prateritum ut sedeo sedi & ex eo composita in /
 sideo infedi subsideo subsedi resideo resedi uideo uidi inuideo inuidi
 prouideo prouidi. **E**t notandum quod a sedeo composita quanuis e
 in i conuertant in praesenti: in praeterito tamen tandem e productam
 seruant: ut possideo possedi. **S**trideo quoque stridi facit quod etiam
 strido stridis tertiae coniugationis inuenitur. **I** autem tam in praesen
 ti quam in praeterito productam habet. **Virgilius in. viii:** Striduntq;
 cauernis: stricturae chalybum & fornacibus ignis anhelat. **Lucilius in**
vi. Auribus incertum, feralis strideat umbra. **Stattius in quarto.** Hu
 ius in aspectu luco stridere saegyptae. **Accius in iaccestide** Cum stridet
 retracta rursus in celix. **S**in autem prima syllaba in determinatorum
 post mutam aliquam uel in semiuocalem e uel o correptas habuerit
 in aliquam liquidam desinentes duplicatur sic tamen ut priori gemi
 natarum extrema consonans subtrahatur. & sic eo in i conuersis fit
 praeteritum perfectum ut pedeo pependi tondeo totondi mordeo mo
 mordi spondeo sponendi a quo etiam s in secunda demitur syllaba
 euphoniae causa in compositione tamen haec eadem non geminat su
 praedictam syllabam: ut respondeo respondi dependeo dependi de
 mordeo demordi praemordeo praemordi detondeo detondi uetustis
 simi etiam detotondi protulerunt. **Ennius in annalibus.** Et detoton
 dit agros latos atque oppida cepit. **A**t **Varro** in magno talento. De
 totonderat forcipibus uitari fer. s. **A**u autem ante deo habetia per par
 ticipium in praeterito declinat: ut audio ausus sum gaudeo gauisus
 sum **V**etustissimi tamen & ausi pro ausus sum & gauisi pro gauisus
 sum protulerunt. **Cato Censorius** in oratione pro **Lucio Antonio** Be
 neficii postridie iussisti adesse i die ex die no ausi recusare. **Liui.** in o
 dyssaea. Quonia audiui pauci gauisi. **Lucius Cassius** emina i secudo
 annalium. Idque admiratum esse gauisi. **I**n hoc uero etiam illud at
 tendendum quod ausim ausis ausit. pro subiunctiuo audeam audeas
 audeat inuenitur: **Virgilius in. ii. georgicorum** Ausim uel tenui uite
 committere sulco. **Ouidius in. vi. methamor.** Et nihil est quod non
 in opino captus amore Ausit: nec capiunt iclusas pectora flamas. **O**ia
 aut supraedicta uerba deo in su couertentia faciunt supinum ut rideo risu
 mordeo morsu pedeo pesu toneo tonsu respodeo resposu audeo ausu

Gaudeo uero etiam i post u assumpsit euphoniae causa gauisum .
 A ledeo praeterea geminatum s ut lessum . Et fortasse differentiae cau-
 sa: ne si lesum diceretur duae partes putarentur esse . Alia uero omnia
 in deo desinentia in ui diuisas proferunt praeteritum : ut candeo can-
 diui: studeo studui: frondeo frondui: splendeo splendui: quorum supi-
 na mutatione eo in i & assumptione tum debent fieri: ut caditum stu-
 ditum fronditum splenditum . **R**arissime tamen ab omnibus neutris
 secundae coniugationis quae in ui diuisas faciunt praeteritum inuenio
 uel huiusmodi supinum uel participium futuri: ut caleo calui: tepco
 tepui: horteo hortui: flacco flaccui: rubeo rubui: palleo pallui . si qua
 tamen inueniuntur i breuem habent ante tum . **V**nde **Iuuenia** . a careo
 carui in secundo . **T**ollere dulcem **C**ogitat heredem cariturus turtu-
 re magno . **E**t **C**icero ualiturus a ualeo . **E**xcipit praedeo prandi . **P**lau-
 tus in **menachinis** Prandi & potaui: & scortum accubauit . **A**dq; tamē
 in sum facit supinum quomodo superiora: ut pransum . quod tamen
 quis sit neutrum habet participium praeteritum pransus: ut cenno cen-
 natus: iuro iuratus: careo cassus: pateo passus: tit ubo titubatus . &
 multa praeterea a uetustissimis similiter prolata sunt participia prae-
 teriti a neutralibus: ut a seneco senectus ὁ γηρασσός discedo discessus: ὁ
 ἀνσχωρισσός inretero interitus ἀπολωλεκώσ obeo obitus ὁ ἀπολέσσο
 occido occasus ὁ Δύκασ potus ὁ πεπωκώσ καὶ ὁ πῶσεισ: ut iuratus:
 ω μὲνύκωσ ὁ ὠ μὲνύσεισ . **C**atullus **S**ed hoc fuere nō recondita senecta
 quiete . **S**enesco enim inchoatiuum est . **S**alustius in quarto historia-
 rum: **O**mnes quibus senecto corpore animus militaris erat . **C**ecilius
 in quarto: **C**ustodibus discessis multi interficerentur . **C**laudius: **P**u-
 gna acriter commissa multis interitis . **L**iuus in prothesilao: **C**upidi-
 us miserulo obito . **L**ucilius in secundo: **Q**uae horis sublata duabus
 omnia sunt sole occaso ductoq; . **A** decrefco quoq; decretum **L**iuus p-
 tulit in tertio **E**rotopagmon: **N**octe dieq; decretum: & auctum **T**er-
 tius in ecyra: **Q**uid agis cum uirgine una adolescēs cubuerit plus po-
 tus . **H**oc tamen idem Iuuenalis passiuē protulit in quarto: **E**potaque
 flumina medo prandente . **S**icut & iuratus tam actiue q̄ passiuē pro-
 fertur . **C**icero in secundo uerrinag: **M**alo ei iurato suam tanq̄ iniura-
 to alioq; tabellas committere . **L**ucanus in octauo: **M**ihi p latium iu-
 rata tonātem . **A** titubo quoq; titubatus . **V**irgilius in quinto: **V**estigia
 presso **H**aud tenuit titubata solo . **I**dē in tertio: **N**unc cassum lumine
 lugent . **Q**uanuis a careo futuri pticipium non cassurus sed cariturus

faciat sicut supra ostendimus **Iuuenalem** protulisse in secundo. **A** pa
 teo quoq; passus nascitur teste **Virgilio** qui ponit in tertio **Aeneidos** :
Et pater anchises passis de littore palmis. Idē in secundo. **Passis** pria
 meia uirgo. **In** geo desinentia l uel r antecedētibus geo in si conuersa
 faciunt präteritum perfectum ut indulgeo indulsi fulgeo fulsi algoe
 alsi urgeo ursi tergeo uel tergo terfi. quod probus & **Carisius** & **Cel-**
sus & **Diomedes** comprobant & ipse omnibus ualidior usus. **Iuue-**
nalis i primo: **Sed** mox & pocula torques **Saucius**: & rubra deterges
 uulnera mappa. **Idem** in quinto. **Vasa** aspera tergeat alter. **Horatius**
 in secūdo: **Posito** pauone uelis quin hoc potius q̄ galina tergere pala-
 tum. **Terē.** in eu. **Ego** imperatoris uirtutem noueram: & uim militū
 sine sanguine hoc non posse fieri quin abstergerem uulnera. est enim
 iambus quaternarius qui stare nō potest: nisi penultima abstergerem
 pducatur. **Mulgeo** quoq; mulsi facit quis differētia cā quidam mul-
 xi ptulerūt quia mulceo quoq; mulxi facit. **Vir.** in. iii. geor. quod sui-
 gente die mulxere horisq; diurnis nocte premūt: **En.** in. vii. ānālium
Mulserat huc nauē cōpulsam fluctibus pontus. **Idē** in. ix. **Cyclopi-**
uenter uelut olim turserat alti carnibus humanis distētus. **Lu.** in. xx.
Purpureo terfit tunc latas gauisape mensas. **Idem** in quarto **Obterfi**
ebrius. **Syllaba** uero naturaliter longa ante geo posita mutāt geo i xi
 & faciunt präteritum perfectum lugeo luxi: augeo auxi: frigeo frixi.
Alia uero oīa in geo desinētia eo in ui diuisas mutāt: ut egeo egui: in-
 digeo indigui: rigio rigui: uigeo uigui. **Supina** quaedā in li terminan-
 tia präteritum i in um conuertentia faciunt: siue secundae siue tertiæ
 coniugationis sint: nā quartæ in tum faciūt supinū: ut indulsi indul-
 sum uel indultū. **Vnde** **Marcellinus** rerū gestarum. xiiii. **Tāq̄** licētia
 crudelitati indulta. **Fulsi** fulsum alsi alsum terfi tersum læsi læsū lusi
 lusum mulsi mulsi uel mulctū. **Salu.** in. iii. histo. **Deinde** lenita iā ira
 post postera die liberalibus uerbis pmulcti sūt. **Torsi** quoq; torsū: &
 tortū facit. **Vnde** **Ci.** in cōcione **Metelli.** **Quod** pmulsa atq; recreata
Varro in satyra. **Capite** pmulso. **Iraq;** & tortores & torfores dicimus.
Cato in. ii. originum. **Marsū** hostē occidit priusq̄ pelignus. **Præterea**
 marsuemi uocātur de marso detorsū noimē. **Te.** i. phor. **Bonos;** cōtor/
 tor. legū distortor. **Cice.** in. iiii. **Quod** fanū deniq; qd̄ non auersū atq;
 extorsū reliqueris. **A** tergo terfi tersū dixit secūdū supradictā pportio-
 nē. **Excipitur** gessi gestum: ussi ustum facientia supinū. **In** xi uero faci

entia prateritum cuiuscunq; sint coniugationis: xi in clum conuertē
tia faciunt supinum: ut luxi luctum: auxi auctū: frixi frictum: aspxi
aspectum: illexi illectum: duxi ductum: neglexi neglectum: traxi tra
ctum: struxi structum. sinxi uero facit fictum: & pinxi pictum: struxi
strictum: minxi micū: euphoniae causa n in supino abiiciunt: quāuis
iunxi iunctum: tinxi tinctum: unxi unctum & pupugi & punxi pun
ctum & sanxi sanctum seruant in supino quoq; n. **Excipiuntur flexi**
& fluxi quae in supinis quoq; seruauerunt x: ut flexum fluxum. Quā
uis uetustissimi & fluctus pro fluxus & flucturus pro fluxurus soliti
sunt dicere. **Vnde & fluctus ipse motus aquarum.** In qui uero facien
tia prateritum quia neutralia sunt non habent in usu supina: debent
autem secundum analogiam in itum facere ea sicut supra dictum est
In quo definens unum inuenitur secundae coniugationis in si termi
nans prateritum: ut torqueo torsi & ex eo composita: distorqueo dis
torisi: contorqueo contorisi: extorqueo extorisi. **Supina secundum pau**
loante expositam regulam in sum proferunt: ut torsum distorsum cō
torsum extorsum. Inuenitur autem & in tum frequentius. **In leo defi**
nientia si ante alteram consonantem coniunctam habuerint i eadem
syllaba. **Et ab oleo uel leo composita per ui syllabam faciunt prateri**
tum: ut impleo impleui: compleo compleui: suppleo suppleui cuius
simplex uerbum non legi: fleo fleui: defleo defleui: cleo cleui: oleo ole
ui: aboleo aboleui: adoleo adoleui: exoleo exoleui: deleo deleui: re
leo releui: quanuis oleo oleui & olui faciat. **Et similiter redoleo redo**
leui & redolui: quia nō mutauit significationem. **Horatius in primo**
epistolarum: Vina fere dulces oluerunt mane camœna. **Lucilius in**
.xxx. Quis totum scis corpus iam perolese bisulcis: pro oleuisse: Vir
gilius in duodecimo Mox cum matura adoleuerit aetas. **Varro tamē**
etiam & adolui protulit in tertio rhetorum. **Postq̄ adoleuerit haec iu**
uentus. Cassius ad tiberium. At contra aegypto sacrificium nisi inte
grum anserem adoluerunt. **Passiui quoque participium adultus pro**
adoletus prolatum est. Ancias in. lxxiiii. Et omnes hostia uituli. xx
vii. coniecti & omnia adulta sunt. **Obsoleo quoque obsoleui facit.**
Non est enim a soleo quod solitus sum uel solui secundū Salustium
facit prateritum: qui in secundo historiarum ponit. Neque subsidiis
uti soluerat. sed ab ops & oleo. sicut obscenus ab obs & caniendo uel
ceno uel ἀποτῶ κυνός. Vnde & in quinto Cicero de imperio.

Cnei Pompei. **Obsoleuit** tam ista oratione multo magis q̄ uerbis re-
futata. **Idem in primo rhetoricorum**: Hoc uero a plerisq; eorum de-
sertum obsoleuisse. **Idem pro Celio**: Chartæ quoq; quæ illam pristi-
nam seueritatem obtinebant obsoleuerūt. **Exoleo** quoq; exoleui. **Vn**
de exoletus exoleta exoletum. **Plautus in medico**: Domi reliqui exo-
letam uirginem: id est grandem quæ exoleuerat. **Aboleo** uero uelut
redoleo & aboleui facit præteritum. **Vnde** & aboletam & abolitū &
abolitio dicitur. **Liuius**: Et si omnes diuini humaniq; memoria abole-
uerit. **Persius**: Hoc iuuat hoc inquis ueto quisq; faxit oletum. **Cicero**
in uerri. de præfectura urbana: **Vereor** nec hæc cupiam nimis antiq̄ua
& etiam aboletata uideantur. **Adeleo** cuius simplex. i. leo in usu nõ est
deletum a delino delitum nascitur: quod **Probus** & **Caper** compro-
bat. **Vsu** quoq; adiuuante **Virgilius in quarto georgicorum**: Et pari-
bus lita corpora guttis. **Cicero in primo epistolarum ad Caluinium**:
Tulit moleste q̄ litteræ delitæ sunt mihi a te redditæ. **Idem in quarto**
uerrinarum: **Tabulæ** sunt in medio quæ se corruptas atq; interlitas
esse clamant. **Acti**. in atero. **Epularum** fictor scelerū fratris delitor. **Su-**
pina secundum iam supradictam regulam in ui syllabam præteritū
terminantium faciunt: ut completū defletum: aboleui absoletum: ab-
oleui aboletum: abolui abolitū: deletum a deleo. **Vnde** & letum ipsa
res quæ delet uitam quasi a leo simplici quod in usu non est p̄fertur.
Alia uero omnia i leo uerbã definetia eo in ui diuisas transcuntia faci-
præteritū: ut doleo dolui: caleo calui: palleo pallui: excelleo excellui:
quod & ex eillo iuenitur. **Alia** quoq; oia secūda coniugationis uerba
quacūq; cōsonãte ante eo posita: eo in ui diuisas cōuertētia faciūt præ-
teritū p̄fectū: ut habeo habui rubeo rubui doceo docui arceo arcui ti-
meo timui iaceo iacui teneo tenui caneo canui stupeo stupui tepeo te-
pui pareo parui careo carui horreo horruui floreo florui ceseo cēlui pa-
teo patui liqueo licui ex quo liqueo i choatiuū. **Quidi**. i quarto me-
thamorpho. **Protinus** imbutum cælesti nectare corpus **Delicuit**: ter-
ramq; suo madefecit odore. **Aliceo** quoq; licui facit. **Excipiūtur** hæc
iubeo iussi: sorbeo uel etiam sorbo: ut **Probo** placet sorbsi uel sorbui.
Lucanus in quarto: **Absorbsit** penitus rupes & tecta ferarū. **Cicero in**
secundo philippi. In sanguinem ciuilem exhausit uel potius exorbuit
Idem pro Murena: **Difficultatē** exorbuit. **mulseo** **mulsi**: **maneo** **man-**
si: **neuo** **neui**: **hæreo** **hæsi**: **luceo** **luxi**: **polluceo** **polluxi**. **Plautus in sti-**
cho. **Vt** decimam partem **Herculi** polluceam. **Neuius in colace**.

Qui decimas partesq uatum alieni fuit polluxit tibia publicado epu/
 lo **H**erculis decimas. **S**upina in ui quidem diuisas facientia prateri/
 tum neutra deficiunt sicut supra diximus : ut stupui canui tepui hor/
 rui parui egui : deficit etiam metui timui, nam carui uel caritum uel
 calium uidetur posse dici: quia luturi participium cariturus prateri/
 tum cassus inuenitur. **I**uuenalis in secundo : Quomodo ante latum
 est . **T**ollere dulcem cogitat heredem cariturus turture magno. **V**ir/
 gilius in secundo aeneidos: Demisere neci non cassum lumine luget:
Actiua uero plerunq uocales in i correptam conuertentia assumunt
 tum: ut habeo habui habitum: inhibeo inhibui inhibitum: praebeo pra/
 bui praebitum: moneo monui monitum. **P**auca autem ui in tum con/
 uertunt: nisi consonantium natura prohibeat: ut tenco tenui tentum
 doceo docui doctum: censeo uero censui censum: quia in simplici di/
 ctione n antecedente: s & t sine r sequi non possunt. **I**ussi uero & mul/
 si & mansi & haesi secundum praenunciatam regulam in si proferentiu pra/
 teritum: in um conuertentia faciunt supin: ut iussi iustum: mulsi multum:
 mansi mansum: haesi haesum: a sorbui sorbitum: a sorpsi uero sorptu de/
 bet fieri supinum: ut habeo habitum: praebui praebitum: a scripsi scriptum: a
 nupsi nuptum quorum neutrum in usu non inueni: i dest nec sorpitum nec sor/
 ptum. a luxi quoq; luctum & a polluxi polluctum. exigit ratio in xi
 terminantis praeteriti: sed auctoritas deficit. **N**eui uero in ui termina/
 tiu seruat regulam in supino conuertens ui in tum: ut neui netum.

Incipit hic. x.

In io a antecedente unum inuenitur aio quod in prima qui/
 dem persona i loco consonantis habet duplicis quae & ge/
 minabatur a uetustissimis aiiio. **I**n secunda uero & tertia per/
 sona transit in uocalem necessario quia consonans sequitur ais ait:
Itaque pares habet in tribus personis syllabas cum omnia in io desi/
 nentia tertiae uel quartae coniugationis una syllaba minores habent
 prima persona secundam & tertiam: ut facio facis audio audis. **S**ed
 in hoc primae personae penultima positione producitur: secundae ue/
 & tertiae corripitur. **E**t sicut quibusdam uidetur tertiae est coniugati/
 nis: nec per totam coniugationem in usu inuenitur: cuius praeteri/
 tum cum ait inueniatur in tertia persona: debuit ai primam perso/
 nam facere quae in usu non est. **P**otest tamen ait quoq; praesens intel/
 ligi p praeterito. **S**ed cum imperatiuus in i terminans reperiat: quartae